

повинен стати рушійною силою формування ринкового механізму господарювання і надходження значних коштів до бюджету. Тому уряду України слід акцентувати увагу на створенні сприятливих умов для функціонування готельного господарства, що стимулюватиме не лише вихід на ринок України іноземних брендів, а й створення вітчизняних готельних мереж, що відповідатимуть найвищим міжнародним стандартам.

Список використаних джерел: 1. Галасюк К.А. Готельні ланцюги в сучасній індустрії гостинності / К.А. Галасюк // Науковий вісник ОНЕУ. - 2012. - №21(173). - С.127-135.; 2. Мережа готелів Premier – Режим доступу : <https://www.phnr.com/ua> (дата звернення: 29.10.2020); 3. Роглев Х.Й. Основи готельного менеджменту / Х.Й. Роглев. – Київ : Кондор, 2005. - 408 с.

УДК 908

ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОДЕСИ

І. М. Постернак

posternak.i@gmail.com

кафедра організації будівництва та охорони праці Одеської державної академії будівництва та архітектури, м. Одеса

Є. В. Чумаченко

кафедра організації будівництва та охорони праці Одеської державної академії будівництва та архітектури, м. Одеса

С. О. Постернак

приватне підприємство «Композит», м. Одеса

Актуальність дослідження обумовлена великим значенням організації відпочинку, санаторного лікування та медичної реабілітації в умовах все наростаючих темпів економічного життя, яка збільшує кількість психологічних і соціальних стресових ситуацій. Місто Одеса, як і в цілому, Одеський регіон має величезний природно-бальнеологічний і історико-культурний потенціал, які є найважливішими факторами розвитку рекреаційної діяльності.

Одеса – це унікальне місто, де протягом двох століть формувалася багатогранна культура, яка зберегла історію і традиції представників понад 130 національностей, які і зараз живуть в Одеському регіоні. Приморське географічне положення, наявність унікальних пам'яток історії та культури зумовили розвиток туризму. Проте, в даний час в рекреаційному господарстві накопичилися багато проблем, які вимагають свого вирішення.

Рекреаційний комплекс Одеси – це складне взаємозалежне об'єднання видів рекреаційної діяльності, який сформований на основі природно-рекреаційного та історико-культурного потенціалу протягом майже двох століть в межах міської території. Визначальними факторами розвитку рекреаційного комплексу є суспільно-географічні фактори, які пов'язані з освоєнням географічного простору, використанням ресурсів природного

середовища (географічне положення, кліматичні, земельні, водні тощо), з організацією соціально-економічного простору. Розвиток рекреаційної діяльності, залежить від рівня рекреаційного освоєння території, а саме: рівня її природної і соціокультурної підготовленості, інфраструктурної облаштованості, екологічної та соціальної захищеності як рекреаційного середовища [1...3]. В ході рекреаційного освоєння йде залучення об'єктів і явищ природного, природно-антропогенного, соціального походження в якості рекреаційних ресурсів. Рекреаційна діяльність або рекреаційне обслуговування – це вид діяльності, спрямований на організацію та проведення вільного часу населення. Приморське географічне положення, сприятливий клімат і, перш за все, наявність унікальних природних бальнеологічних ресурсів зіграли вирішальну роль в становленні рекреаційного комплексу Одеси. Об'єднання морського і степового клімату, велика кількість сонячних днів, морські пляжі – все це щорічно привертає до Одеси відпочиваючих. Мулові сульфідні грязі Куяльницького лиману, які володіють бактерицидністю і біологічною активністю, широко використовуються в лікуванні. Крім грязей для бальнеологічних цілей на курортах Одеси застосовується розсіл лиманів і мінеральні води місцевих джерел. Одеса відома своїми історичними і культурними пам'ятками і включена в список історичних міст України.

Основною метою Програми розвитку туризму в м Одесі на 2016...2020 роки [4] є збільшення туристичного потоку, підвищення конкурентоздатності міста в галузі туризму, забезпечення широких можливостей і комфортних умов для туристів і гостей м Одеси, сприяння виходу міста не тільки на національний, а й на міжнародний ринок; розвиток інноваційних програм, збільшення кількості робочих місць; збереження і раціональне використання історико-культурного спадку та природного потенціалу міста. Програма відповідає пріоритетному напрямку Стратегії економічного і соціального розвитку міста Одеси до 2022 року (актуалізована) «Туристична Одеса» – формування і розвиток в місті конкурентоспроможного туристичного комплексу, просування міського туристичного продукту на ринках туристичних послуг, брендуння міста, стратегічними цілями якого є підвищення якості туристичного продукту, розвиток інформаційної інфраструктури щодо туристичних послуг та просування і позиціонування міста як міжнародного туристичного центру, цікавого для відвідування.

Одеса була побудована на місці колишнього поселення Хаджибей, перша згадка про яке датується 1475 роком. А в 1764 році тут виникає турецька фортеця Єні-Дунья («Новий світ»), яку під час другої російсько-турецької війни 14 вересня 1789 бере штурмом загін генерал-майора Йосипа де Рибаса за участю Чорноморського козацького війська під командуванням прославлених ватажків Захара Чепіги та Антона Головатого.

Згідно з Указом Катерини II від 27 травня 1794 року на місці Хаджибея розпочато будівництво нового портового міста. 2 вересня 1794 року під керівництвом Йосипа де Рибаса були закладені перші портові споруди. Ця дата і є днем народження міста Одеси. Місто бурхливо будується за планом, складеним інженером-полковником російської армії Францем де Воланом. З

самого народження Одеса стає «вікном в Європу», головним постачальником зерна в країни Європи і Азії.

Губернатор Новоросійського краю і градоначальник Одеси герцог Арман Еммануель де Рішельє, (1803...1814) зробив її своєю резиденцією. Це дало поштовх бурхливому розвитку міста. За період з 1795 по 1814 роки населення міста збільшилося в 15 разів і досягло майже 20 тисяч чоловік. До кінця XIX століття Одеса за чисельністю населення (403 тис. людей) стає четвертим містом Російської імперії, після Санкт-Петербурга, Москви і Варшави.

В історії будівництва Одеси як економічного і культурного центру півдня Росії брали участь такі видатні особистості, як генерал-губернатор Новоросійського краю граф Олександр Федорович Ланжерон (1815-1822), за часів правління якого місту був дарований режим "порто-франко"; князь Михайло Семенович Воронцов (1823-1854), який поклав початок розвитку освіти, науки і культури (були відкриті Рішельєвський ліцей, чоловіча і жіноча гімназії, училища, школи, міська публічна бібліотека); граф Павло Євстахійович Коцебу (1862-1874), за часів якого багато уваги приділялося благоустрою міста і був побудований перший в місті водопровід, в честь якого був відкритий фонтан на Соборній площі, завдяки зусиллям якого Одеса продовжувала розвиватися як культурний і науково-освітній центр півдня Росії (були відкриті перша міська казенна жіноча Маріїнська гімназія, Одеська художня школа, в 1865 році на базі Рішельєвського ліцею утворюється Новоросійський університет – нині ОНУ імені І.І. Мечникова); за градоначальника Григорія Григоровича Маразлі (1878-1894) в місті з'являються перші кінно-залізні дороги, міський Олександрівський парк (парк імені Шевченка), перша в Росії бактеріологічна станція, де працював І.І. Мечников – зараз НДІ вірусології та епідеміології ім. І.І. Мечникова, перша в Росії хімічна лабораторія для дослідження продуктів (професор хімії А.А. Веріго), упорядковані грязелікарні.

Історія розвитку рекреаційного господарства Одеси бере початок з 20-х років XIX століття і пов'язана з освоєнням природних бальнеологічних ресурсів (лікувальних грязей і ропи лиманів). Саме становлення лікувально-оздоровчого спрямування визначили і майбутню спеціалізацію рекреаційного комплексу Одеси. На березі Куяльницького лиману було відкрито перший лікувальний заклад, призначений для відпустки «теплих ванн». Першим лікарем-організатором курортної справи був дивізійний лікар Е.С. Андріївський (особистий лікар генерал-губернатора Новоросії графа М. С. Воронцова). Він поклав початок розвитку курорту Куяльник. У його честь лиман довгий час називався Андріївським.

Рекреаційний комплекс Одеси сформувався на основі унікальних природних бальнеологічних ресурсів та історико-культурного потенціалу; являє собою складне взаємозалежне поєднання таких видів рекреаційної діяльності, як курортно-лікувально-оздоровчий відпочинок і туризм. Одеса відома своїми історичними і культурними пам'ятками, серед яких залишки кріпосної стіни турецької фортеці Єні-Дунья в парку Шевченко, Воронцовський палац, Потьомкінські сходи, архітектурний ансамбль Приморського бульвару з

пам'ятником де Рішельє, будівлями колишніх купецьких бірж (будівля міськради і філармонії), археологічного музею, Одеського національного театру опери та балету. До державного реєстру національного культурного надбання України віднесено 1870 будинків-пам'яток архітектури, які формують забудову центральної частини міста. В Одесі збереглися і відновлені пам'ятки сакральної культури. Серед них відновлений Спасо-Преображенський кафедральний собор, Пантелеймонов монастир, Архангело-Михайлівський жіночий монастир Вірменська апостольська церква і інші храми.

Курортно-лікувально-оздоровчий вид рекреаційної діяльності Одеси представлений функціонуванням різноманітними санаторно-курортними установами – 19 санаторіїв, в тому числі 4 дитячих, 8 санаторіїв-профілакторіїв, один пансіонат, 5 баз відпочинку. Вони виконують різне функціональне навантаження – лікувально-реабілітаційне, лікувально-оздоровче, спортивно-оздоровче, оздоровче.

Туризм в Одесі представлений різними видами туристичної діяльності. Найбільший розвиток в Одесі отримали історико-культурний, пізнавальний, діловий, торговий, науковий, розважальний та інші види туристичної діяльності. У 2019 на території Одеси працювали 211 суб'єктів туристичної діяльності, в тому числі 21 туроператор, 177 турагентів і 13 суб'єктів, які здійснюють екскурсійну діяльність.

Незважаючи на скорочення туристичних потоків, кількість готелів та інших установ тимчасового перебування в Одесі виросла в порівнянні з 2000 роком майже в сім разів і налічувала в 2019 році 150 готелів і аналогічних закладів розміщення туристів, що становить 60% усього готельного господарства Одеської області. Однак це сталося за рахунок появи невеликих приватних готелів, які побудовані в курортній зоні Одеси. Загальна місткість готельного господарства Одеси та інших установ тимчасового перебування в 2019 році зросла в порівнянні з 2018 роком і склала 4321 місце або 66,5% місткості готельного господарства Одеської області.

У довгостроковій перспективі ця тенденція збережеться і є підставою для того, щоб вважати діловий туризм перспективним туристичним сектором Одеси. Діловий туризм позитивно впливає на стан міської економіки, сприяє розвитку економічних зв'язків Одеси з регіонами України та зарубіжжя. Постійно, але менш інтенсивно здійснюється науковий і суспільно-політичний туризм, який активізується в період виборних компаній, а також в плані обміну делегаціями між містами-побратимами міста Одеси. З'явився новий вид рекреаційної діяльності – торговий туризм. Він пов'язаний з розвитком бізнесу.

Висновки. Одеса має величезний природно-бальнеологічний і історико-культурний потенціал розвитку рекреаційного комплексу, який представлений багатьма видами рекреаційної діяльності. При скороченні кількості санаторних установ, Одеса зберегла їх лікувально-реабілітаційну спеціалізацію з використанням пелоїдотерапії (грязелікування) і бальнеоводотерапії (водолікування) на базі власних бальнеологічних ресурсів (курорт "Куяльник"). Необхідна реконструкція пам'ятників архітектури, всієї міської та рекреаційної інфраструктури, подальший розвиток готельного господарства, а також

підвищення якості обслуговування відпочиваючих і туристів. Необхідно узгодження організації та розвитку рекреаційної діяльності з сучасними принципами планування території для збереження різноманіття і цілісності рекреаційних ресурсів, їх раціонального використання, охорони історико-культурної спадщини та навколишнього середовища.

Список використаних джерел: 1. Одеський регіон: передумови формування, структура та територіальна організація господарства: навч. посібник / О.Г. Топчієв та ін. - Одеса: "Астропринт", 2012. - 336 с.; 2. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: підруч. / О.Г. Топчієв. - Одеса: Астропринт, 2009. - 544 с.; 3. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики / О.Г. Топчієв. - Одеса: Астропринт, 2005. - 632 с.; 4. Програма розвитку туризму в м. Одесі на 2016-2020 роки, затверджена рішенням Одеської міськ. ради від 03.02.2016 №267-VII Офіційний сайт Одеси. URL: <https://omr.gov.ua/ua/acts/council/103968/> (дата звернення: 26.10.2020).

УДК: 910.3

ОЦІНКА ГЕОТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СКЕЛЬНИХ ПІСКОВИКОВИХ КОМПЛЕКСІВ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

О. Ю. Романова

sashenka.romanova@gmail.com

кафедра землезнавства та геоморфології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

Українські Карпати являють собою один з найцікавіших і найбільш детально досліджених регіонів України. Інформацію щодо їх утворення, будови, складу, морфології та розвитку можна знайти у великій кількості праць [6, 7, 8].

В рельєфі Українських Карпат прослідковується смуга скельних комплексів, що вражають своїми формами. Ці утворення здебільшого є геологічними пам'ятками природи місцевого значення, а також історичними об'єктами України як-то, наскальне місто-фортеця Густань або Скелі Довбуша біля села Бубнище, чи сакральними, як наприклад, Тернешорська Лада та Писаний Камінь.

Для дослідження геотуристичного потенціалу нами було обрано вісім скельних пісковикових комплексів: Писаний Камінь, Терношорська Лада, Протяте каміння, Білий Камінь, Скелі Довбуша над Яремче та біля Бубнища, Урицькі скелі та Межибродські скелі.

Об'єкти нашого дослідження розташовані в межах скибової тектонічної зони Українських Карпат, складені пісковиками ямненської світи палеогену та утворені за рахунок дії вибіркової денудації на зім'яту у складки товщу відкладів [7]. За рахунок значної потужності (до 360 м) та високої міцності (на противагу флішевим товщам) пісковики ямненської світи не були зденудовані повністю і сформували на денній поверхні своєрідні останці, які ми зараз розглядаємо у якості скельних комплексів [5].